

РЕЦЕНЗІЯ

на колективну монографію
«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО
ТУРИЗМУ» (2022)⁴

Автори: О. О. Кравченко, М. С. Міщенко, Н. В. Левченко, І. Г. Резніченко,
І. А. Жеребко, К. О. Чупіна, О. Р. Поліщук, Ю. Ю. Песоцька

Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID 0000-0001-7743-7831

E-mail: Koliada_n@ukr.net

Монографічне дослідження є спробою з'ясувати актуальні проблеми соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму.

Матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності закладів освіти всіх рівнів, інклюзивно-ресурсних центрів, закладів соціальної сфери та реабілітаційних центрів, у роботі недержавних і громадських організацій, молодіжних центрів тощо; під час викладання професійно-орієнтованих навчальних дисциплін; підвищення кваліфікації; розробки спецкурсів, навчальних посібників і в позааудиторній роботі.

Монографія підготовлена за результатами науково-дослідної теми «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (державний реєстраційний номер: 0119U103978) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ключові слова: соціально-психологічна реабілітація, діти і молодь з особливими освітніми потребами, інклюзивний туризм, науково-дослідна тема.

REVIEW

for a collective monograph
«SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF CHILDREN AND
YOUTH WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS BY MEANS OF INCLUSIVE
TOURISM» (2022)

Koliada Nataliya, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID 0000-0001-7743-7831

E-mail: Koliada_n@ukr.net

The monographic study is an attempt to find out the current problems of social and psychological rehabilitation of children and youth with special educational needs by means of inclusive tourism.

Research materials can be used in the activities of educational institutions of all levels, inclusive resource centers, institutions of the social sphere and rehabilitation centers, in the work of non-governmental and public organizations, youth centers, etc.; during the teaching of professionally oriented academic disciplines; Certification training; development of special courses, training aids and extracurricular work.

---

⁴ Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму : кол. моногр. / [О. О. Кравченко, М. С. Міщенко, Н. В. Левченко [та ін.] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2022. 403 с.

The monograph was prepared based on the results of the research topic «Social and psychological rehabilitation of children and youth with special educational needs by means of inclusive tourism» (state registration number: 0119U103978) of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Keywords: *socio-psychological rehabilitation, children and youth with special educational needs, inclusive tourism, research topic.*

У найближчий час і в недалекій перспективі проблеми реабілітації дітей та молоді, зокрема з інвалідністю, та їхніх сімей будуть актуальними і значущими для системи освіти, охорони здоров'я та соціального захисту держави.

Метою дослідження «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» є теоретико-методологічне обґрунтування наукової проблеми, розробка та апробація системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності засобами інклюзивного туризму.

У монографії схарактеризовано систему соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму як міждисциплінарний предмет дослідження, що передбачає синтез окремих наукових дисциплін: інклюзії, туризму, соціальної роботи, молодіжної роботи, педагогіки, соціальної педагогіки, психології, краєзнавства, реабілітаційної географії, медичної реабілітації тощо.

Структурно монографія охоплює чотири розділи, висновки, список використаних джерел. Виклад матеріалу системно-логічний та доступний.

З метою визначення сутності системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з ООП засобами інклюзивного туризму авторами було розроблено три функціональних напрями соціально-психологічної реабілітації засобами інклюзивного туризму: для дітей, молоді та в цілому для осіб з інвалідністю.

Розроблено практичний інструментарій упровадження системи соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму, що включає психологічні, педагогічні, фізичні, фізкультурно-спортивні, соціально-побутові та медичні заходи (вивчення освітнього компонента «Інклюзивний туризм», тренінги, інклюзивні туристичні маршрути, індивідуальна та групова робота, 3 D тури в умовах карантинних обмежень, проектна та грантова діяльність тощо).

Доповнено критерії оцінки соціо-природно-ресурсного потенціалу туристичних об'єктів для кожного типу захворювань за напрямками: технологічний, психологічний, фізіологічний та реабілітаційний; поряд із соціо-природно-ресурсною оцінкою визначено параметри доступності природних ресурсів та об'єктів туристичної інфраструктури для учасників з упровадження програми інклюзивного туризму: рекреаційний, лікувально-оздоровчий, транспортний, архітектурний, санітарно-гігієнічний, реабілітаційний (медична реабілітація, психолого-педагогічна реабілітація, професійна реабілітація, трудова реабілітація, фізкультурно-спортивна реабілітація, фізична реабілітація, соціальна реабілітація, психологічна реабілітація).

Враховуючи означене вище, можна зробити висновок, що завдяки обраному авторами підходу монографія є результатом міждисциплінарного дослідження багатопланової проблеми розвитку інклюзивного туризму, а наявний багатий фактологічний матеріал спонукає до подальших досліджень.

Монографія підготовлена за результатами науково-дослідної теми «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (державний реєстраційний номер: 0119U103978), що виконувалась упродовж 2020-2022 рр. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Практична реалізація матеріалів дослідження виражена у їх використанні під час грантових проєктів: «Міжнародний художній симпозиум-пленер осіб з інвалідністю «Мистецтво без обмежень» за сприяння Українського культурного фонду (м. Умань, 13–24 серпня 2020 року), «Культурно-рекреаційно- туристична Черкащина: інклюзивно-соціальна 3D-карта» за фінансової підтримки Українського культурного фонду (липень – жовтень 2021 р.);

«Вчимося разом чути та долати соціальну ізоляцію» за підтримки Британської ради в Україні (березень – липень 2021 р.); локальний тренінг «Активні громадяни» за підтримки Британської ради в Україні (жовтень-листопад 2022 року).

За результатами проведених досліджень надано наукові послуги: «Розробка навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців за професією 5133 Супроводжувач осіб з інвалідністю» на замовлення Київського міського центру соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів (наказ в.о. ректора УДПУ імені Павла Тичини №1330 о\д від 28.10.2020 р.); «Розробка науково-теоретичних основ технології соціально-психологічної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами засобами каністерапії» на замовлення Клубу собаківництва Товариства сприяння обороні України (наказ в.о. ректора УДПУ імені Павла Тичини №1329 о\д від 28.10.2020 р.); «Розробка навчально-методичного забезпечення діяльності інклюзивного табору» на замовлення Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради (лист начальника Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради № 790\01-20 від 17.02.2021 р.); «Розробка навчально-методичного супроводу цифровізації соціальних послуг» на замовлення Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради (договір № 10 від 19.05.2022 р.); «Розробка методичних рекомендацій із соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій методом каністерапії» на замовлення Центрального клубу собаківництва Товариства сприяння обороні України (договір № 11 від 20.06.2022 р.).

Відповідно до запиту Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення співробітники є у складі робочих груп з розробки професійних стандартів за професіями соціальної сфери, а саме: професії 2351.2 Методист навчально-методичної роботи з надання соціальних послуг; професії 2340 Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю; професії 2445.2 Психолог установи соціального захисту; професії 1210.1 Директор регіонального центру соціальних служб (навчально-методична робота).

Дослідження виконувалося на базі інноваційних структурних підрозділів УДПУ імені Павла Тичини: Центру соціально-освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму «Без бар'єрів» та Молодіжного центру «START».

Матеріали дослідження можуть використані в діяльності закладів освіти всіх рівнів, інклюзивно-ресурсних центрів, закладів соціальної сфери та реабілітаційних центрів, у роботі недержавних і громадських організацій, молодіжних центрів тощо; під час викладання професійно-орієнтованих навчальних дисциплін; підвищення кваліфікації; розробки спецкурсів, навчальних посібників і в позааудиторній роботі.

Отже, колективна монографія «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» – ґрунтовне дослідження, яке має теоретичне і практичне значення, тому рекомендується до відкритого друку і використання педагогічними працівниками, науковцями, аспірантами, здобувачами вищої освіти.